

FISA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	EXPLORĂRI ÎN ARTA EUROPEANĂ A PRIMELOR TREI DECENII ALE SCOLULUI AL XX-LEA – MODERNITATE ȘI AVANGARDĂ				
Anul de studiu	Iosud	Semestrul*	I-II	Tipul de evaluare finală (E / V / C)	E
Regimul disciplinei OB -obligatorie				OPT	Numărul de credite
Total ore din planul de învățământ	12	Total ore studiu individual		48	Total ore pe semestru
Titularul disciplinei	Prof. univ. dr. Cristian-Robert Velescu				

** Dacă disciplina are mai multe semestre de studiu, se completează câte o fișă pentru fiecare semestru*

Facultatea	UNARTE/ ARTE PLASTICE/ARTE DECORATIVE SI DESIGN	Numărul total de ore (pe semestru) din planul de învățământ <i>(Ex: 28 la C dacă disciplina are curs de 14 săptămâni x 2 h curs pe săptămână)</i>				
Catedra	DEPARTAMENTUL IOSUD					
Profilul	ARTE VIZUALE	Total	C**	S	L	P
Specializarea	ARTE VIZUALE	24	24			

*** C-curs, S-seminar, L-activități de laborator, P-proiect sau lucrări practice*

Competențe generale (competențele generale sunt menționate în fișa specializării)	
Competențe specifice disciplinei	1. Cunoaștere și înțelegere - însușirea celor mai importante interogații, teme și probleme ale artei avangardei istorice, respectiv ale Modernismului, cât și a dezbaterilor academice contemporane aferente; - însușirea principalelor concepte referitoare la arta primelor trei decenii ale secolului al XX-lea;

2. Explicare și interpretare

- definirea categoriilor, conceptelor fundamentale și problemelor specifice intervalului artistic studiat;
- proiectarea de corelații între principalele probleme studiate și modul în care acestea se aplică situațional în zona proiectele artistice doctorale, specifice domeniului creației vizuale;
- decelarea problemelor posibil relevante pentru proiectul artistic și teoretic al tezei de doctorat.

3. Instrumental – aplicative

- dobândirea de deprinderi corecte din punctul de vedere al cercetării științifice și artistice
- conduită onestă în cercetare și redactare, cultivarea valorilor obiectivității și imparțialității;
- întrebuițarea corectă a conceptelor și valorilor cercetării științifice și artistice în explorările artistice și teoretice implicate în elaborarea tezei de doctorat;

4. Atitudinale

- capacitatea de a evalua a propriului demers științific și artistic;
- formarea unei gândiri etice aptă să producă evaluări și autoevaluări corecte;
- capacitatea de a privi interdisciplinar și de a gândi din perspectiva istoriei artei faptele cultural-valorice generate de creația artistică;
- cultivarea sensibilității și a gândirii critice în raport cu creația artistică și științifică individuală.

Conținuturi (tematica detaliată)

- Definirea avangardei istorice. Futurismul, prima mișcare care-și oferă „tiparul” succesivelor mișcări ce pot fi încadrate „avangardei istorice”. Analiza *Manifestului futurismului* publicat de F. T. Marinetti în 20 februarie 1909 în *Le Figaro*. Celelalte manifeste futuriste: *Manifestul pictorilor futuriști*; *Manifestul tehnic al picturii futuriste*.
- Grupări „protoavangardiste”: Abbaye de Cîteuil și Puteaux. Jules Romains și unanimismul; Henri-Martin Barzun, inițiator al „poemelor simultane”. Originile futurismului: Filippo Tommaso Marinetti, oaspete al Abației de la Crêteuil.
- Futurismul, o mișcare ce pornește din sfera conceptuală (manifestele) și evoluează către practica artistică prescrisă de manifeste.
- Dadaismul, o mișcare generată de „acționismul” de la Cabaretul Voltaire, își dobândește în 1918, prin manifestul redactat de Tzara și citit în sala Zur Meise, o armătură conceptuală.
- Dadaismul zürichez, dadaismul parizian.
- New York, Frankfurt, Berlin, Hanovra, alte forme ale dadaismului.
- “Drumul” avangardei istorice: de la dadaism la suprarealism.
- *Manifestul suprarealismului*, dependența sa de *Manifestul dadaismului* (1918) redactat de Tristan Tzara. Dadaismul parizian și geneza suprarealismului.
- Rădăcinile futuriste și dadaiste ale avangardei românești: *Contimporanu*, *Manifestul activist către tinerime și futurismul*; *75HP* și dadaismul ei latent, nemărturisit. Pictopoezia lui Victor Brauner și Ilarie Voronca, între dadaism și integralism
- Prodadaism, antisuprarealism și geneza unui nou „ism” – integralismul. Rolul fondator al personalității lui Ilarie Voronca (analiza articolului cu valoare e manifest *Suprarealism și integralism*, apărut în martie 1924, în primul număr al revistei *Integral*)
- Activitatea lui Victor Brauner în cadrul revistelor românești de avangardă: *Contimporanul*, *75HP*, *Integral*, *unu*. Tendințele pre-suprarealiste ale poeziei sale de tinerețe. Despre „introviziuni”.
- Valoarea formativă a experienței lui Marcel Duchamp asupra poeziei lui Victor Brauner. Teme duchampiene la Brauner și interpretarea lor în „cheie” suprarealistă.
- Nevoia de ideologie în cuprinsul modernității și al avangardei “istorice”: Klee, Brâncuși, Duchamp, Brauner și “însemnările” lor.
- Modernitatea și avangarda, coabitare și intoleranță. Experiența oferită de cele două expoziții newyorkeze: *Armory Show* (1913) și *Exhibition of Independent Artists* (1917). Prezența lui Constantin Brâncuși și Marcel Duchamp în calitate de expozați. Participarea lui Duchamp marchează trecerea sa de la modernitate la avangardă. Excurs asupra *Fântânii* lui Duchamp.
- A fost Constantin Brâncuși un avangardist? Raportul Brâncuși / avangardă, o problemă controversată a istoriografiei de artă. Refuzul experienței avangardiste, perceput în lumina documentelor recent publicate din arhiva sculptorului.
- Valoarea expresivă și de comunicare a obiectului, un “dar” al avangardei către modernitate. În jurul noțiunii de readymade la Marcel Duchamp. Brâncuși și lumea obiectelor. Alberto Giacometti afirma despre sculptorul român: “Dar el nu face decât niște obiecte!” (“*He only makes objects!*”).
- Avangarda și instituția mecenatului: Soții Louise și Walter Arensberg, prieteni ai lui Marcel Duchamp și mecena. *La mariée mise à nu par ses célibataires, même*, rezultat al unui dublu patronaj: Catherine S. Dreier și soții Louise și Walter Arensberg.
- Raportul artist / comandar / mecena, un reper semnificativ al modernității: activitatea de arhitect a lui Constantin Brâncuși. Voința sculptorului de-a-și metamorfoza comanditarul în mecena; proiectele sale arhitecturale (Tg.-Jiu și Indore).
- Marcel Duchamp, “pedagog” al modernilor și-al avangardiștilor deopotrivă: o cercetare a bibliotecii lui Constantin Brâncuși din perspectiva “presiunilor” pedagogice exercitate de Duchamp; opera de tinerețe a lui Victor Brauner și “asimilarea” iconografiei *Marelui Geam* (*La Mariée mise à nu par ses célibataires, même*).

BIBLIOGRAFIE

- Alexandrian, Sarane, *L'Aventure en soi*, Paris, Mercure de France, 1990.
- _____, *Jacques Hérold*, Paris, Fall, 1995.
- Apollinaire, Guillaume (Wilhelm Albert Wladimir Alexandre Apollinaris de Kostrowitzky), *Les mamelles de Tirésias*, în *L'Enchanteur pourrissant*, Paris, Gallimard, 1972.
- _____, *Les peintres cubistes (texte présenté et annoté par L.C. Breunig et J.- CL. Chevalier)*, Paris, Collection Savoir – Herman, 1980.
- Bach, Friedrich Teja, *Brancusi, Metamorphosen plastischer Form*, Köln, Dumont, 1987.
- Béhar, Henri, *Tristan Tzara*, Paris, Oxus, 2005.
- Béhar, Henri și Carassou, Michel, *Dada – histoire d'une subversion*, Paris, Fayard, 2005.
- Berghaus, Günter (éditeur), *European Cultures Studies in Literature and the Arts – International Futurism in Arts and Literature*, De Gruyter, Berlin-New York, 2000.
- Breton, André, *Arcane 17*, New York, Brentano's, 1944; reeditat Paris, Jean-Jacques Pauvert, 1971.
- _____, *Les Préliminaires sur Matta*, New York, Brentano's, 1945.
- _____, *Manifestes du Surréalisme – édition complète*, Paris, Jean-Jacques Pauvert, 1972.
- _____, *Manifestes du surréalisme*, Paris, Gallimard, 1985.
- _____, *Oeuvres complètes*, ediție îngrijită de Marguerite Bonnet, cu colaborarea lui Philippe Bernier, Étienne-Alain Hubert și José Pierre, Paris, Gallimard, 1988.
- Brezianu, Barbu, *Brâncuși în România*, București, All, 1998.
- Bogza, Ovidiu, *Evocări ploieștene – cu o prefață de Octavian Onea*, Ploiești, 2002, ISBN – 973-0-0298-3.
- Bürger, Peter, *Theorie der Avantgarde*, Suhrkamp, Francfort-sur-le-Main, 1974 (Ediția princeps reluată de mai multe ori, fără dată).
- Cabanne, Pierre, *Duchamp & Cie*, Éditions Pierre Terrail, Paris, 1997.
- Daniels, Dieter, *Duchamp und die anderen, Der Modellfall einer künstlerischen Wirkungsgeschichte in der Moderne*, Köln, DuMont, 1992.
- Duchamp, Marcel, *Duchamp du signe – Écrits* (Réunis et présentés par Michel Sanouillet), Paris, Flammarion, 1994.
- Duchamp, Marcel, (Pierre Cabanne), *Entretiens avec Pierre Cabanne*, Paris, Somogy Éditions d'Art, 1995.
- Duve, Thierry De, *Au nom de l'art : Pour une archéologie de la modernité*, Paris, Les Éditions de Minuit, 1989.
- Geist, Sidney, *Brancusi, A Study of the Sculpture*, New York, Grossman Publishers, 1968.
- Jean Hélion, *Journal d'un peintre, Carnets*, 2 vol., text stabilit, adnotat și prezentat de A. Moeglin-Delcroix, Paris, Maeght, 1992.
- Jean, Marcel, *Histoire de la peinture surréaliste*, în colaborare cu Arpad Mezei, Paris, Éditions du Seuil, 1959.
- _____, *Geschichte des Surrealismus*, traducere Dr. Karl Schmitz Moormann, Köln, DuMont, 1968.
- Jouffroy, Alain, *Le Roman vécu*, Paris, Robert Laffont, 1978.
- Lebel, Robert, *Sur Marcel Duchamp*, Paris, Éditions Trianon, 1959.
- Lemny, Doina și Velescu, Cristian-Robert (ediție de), *Brâncuși inedit – însemnări și corespondență românească*, București, Humanitas, 2004.
- Levy, Julien, *memoir of an Art Gallery. Personal Recollections of Ernst, Man Ray, Stieglitz, de Chirico, Dali, Duchamp, Gorky*, New York, Putnam's Sons, 1977.
- Lista, Giovanni, « Marinetti et Tzara », în *Les Lettres nouvelles*, n° 3, mai-iunie 1972.
- Lista, Giovanni, *Futurisme – manifestes, proclamations, documents*, Lausanne, L'Age de l'homme, 1973.
- Lista, Giovanni, « Prampolini, Tzara, Marinetti : inédits sur le futurisme », în *Les Lettres Nouvelles*, n° 3, septembre-octobre 1973.
- Lista, Giovanni, *Futurisme – manifestes, proclamations, documents*, L'Age d'Homme, Lausanne, 1973.
- Lista, Giovanni, *Dada – libertin & libertaire*, L'Insolite, Paris, 2005.

Strategii didactice

Cursul își propune să analizeze avangarda istorică românească și europeană ca „fațete” ale unuia și aceluiași fenomen, opunându-se ideilor de „provincialitate” și „periferie”, care ar caracteriza avangarda românească. Cursul concepe fenomenul avangardist în forma unei rețele, ale cărei „noduri” și „ochiuri” sunt determinate de contactele interumane ce s-au stabilit între reprezentanții avangardei istorice. Această rețea a favorizat difuzia informației de natură avangardistă, care a migrat de la o mișcare la alta și de la un teritoriu la altul. Futurismul, dadaismul și suprarealismul sunt imaginate ca mișcări ce se supun unui efect „telesopic”, experiența creatoare transmițându-se din aproape în aproape, astfel încât ultimul manifest apărut pe scena avangardistă îl „înghite” pe cel care i-a precedat. Acesta este motivul pentru care Marcel Iancu, încercând să definească fenomenul avangardist de la noi, a impus într-un articol din 1930, apărut în *Facla*, sintagma „futurismul nostru”.

Strategii utilizate:

- Dezbateră academică
- Expunerea
- Demonstrația
- Problematizarea
- Studiul de caz
- Practici ale interpretării textelor etice

Evaluare

La stabilirea notei finale se ia în considerare	Ponderea în notare, exprimată în % {Total=100%}
- răspunsurile la examen / colocviu (evaluarea finală)	100%
- răspunsurile finale la lucrările practice de laborator	
- testarea periodică prin lucrări de control	
- testarea continuă pe parcursul semestrului	
- activitățile gen teme / referate / eseuri / traduceri / proiecte etc.	

- alte activități (<i>precizați</i>) .autoevaluare	
<p>Descrieți modalitatea practică de evaluare finală, E/V. <i>{de exemplu: lucrare scrisă (descriptivă și/sau test grilă și/sau probleme etc.), examinare orală cu bilete, colocviu individual ori în grup, proiect etc.}</i>.</p> <p>Evaluarea finală se realizează prin examinare orală cu bilete, pe baza unui set de subiecte extras din materia cursului.</p>	

<p>Estimați timpul total (ore pe semestru) al activităților de studiu individual pretinse studentului <i>(completați cu zero activitățile care nu sunt cerute)</i> <i>Activitățile sunt individualizate în funcție de alegerea fiecărui student în parte</i></p>			
1. Descifrarea și studiul notițelor de curs	10	8. Pregătire prezentări orale	0
2. Studiu după manual, suport de curs	-	9. Pregătire examinare finală	5
3. Studiul bibliografiei minimale indicate	12	10. Consultații	2
4. Documentare suplimentară în bibliotecă	15	11. Documentare pe teren	0
5. Activitate specifică de pregătire SEMINAR și/sau LABORATOR	-	12. Documentare pe INTERNET	4
6. Realizare teme, referate, eseuri, traduceri etc.	0	13. Elaborare instrumente de evaluare	
7. Pregătire lucrări de control	0	14. Alte activități Elaborare de proiecte...	0
TOTAL ore studiu individual (pe semestru) = 48			

Data completării: martie 2019

Semnătura titularului disciplinei:
prof. univ. dr. Cristian-Robert Velescu